

EVALUERINGSTEORI

LÆRINGSSEMINAR, DES-KONFERENCEN 2011

BENTE BJØRNHOLT OG
CARSTEN STRØMBÆK PEDERSEN

PROGRAMMET I DAG

1. Introduktion
2. EvalueringsteoriER – ikke bare én men mange
3. Evalueringsplanen og de centrale elementer der definerer en evalueringspraksis
4. Evalueringsformål og anvendelser
5. Videndimensionen i evaluering
 - a. Evalueringsspørgsmål
 - b. Kvantitativ og/eller kvalitativ metode
 - c. Evidens
6. Værdidimensionen
 - a. Valg af kriterier og standarder

EVALUERINGSTEORIER

- IKKE BARE EN MEN MANGE

2. EVALUERINGSBØLGER

1) Den 'videnskabelige' bølge (1960'erne)

- Instrumentelle (rationelle) evalueringer (effektstudier)

2) Dialogorienterede bølge (midt 1970'erne)

- Responsive eller demokratiske evalueringer (post-positivistisk evaluering)

3) Neo-liberal bølge (1980'erne)

- Mål og resultatbaserede evalueringer (målinger)

4) Evidens baserede evalueringer (2000'erne)

- Relancering af det klassiske eksperiment

2. EVALUERINGSMODELLER

Processer				Out-put	Outcome/ Impact	
Responsiv evaluering	Responsiv konstruktivistisk eva	Brugerinddragelse i evaluering	Empowerment evaluering	Præstations/ kvalitetsmåling	Klassisk effekt-evaluering:	Effekteva. i nyt lys
Eksempel: Social Psykiatri	Interessent modellen	Demokratisk deliberativ evaluering KUBI BIKVA	Kompetenceudviklings-evaluering Empowerment eva.	Eksempler: Brugertilfredsheds undersøgelser Resultatmålinger	Målopfyldelses eva. Eksperimentelle design Quasi-eksperimentelle design Statistiske design	Modus operandi Realistisk evaluering Virknings Evaluering

Kilde: Hanne Kathrine Krogstrup

3. EVALUERINGSPLANEN

- OG DE CENTRALE ELEMENTER DER DEFINERER EN
EVALUERINGSPRAKSIS

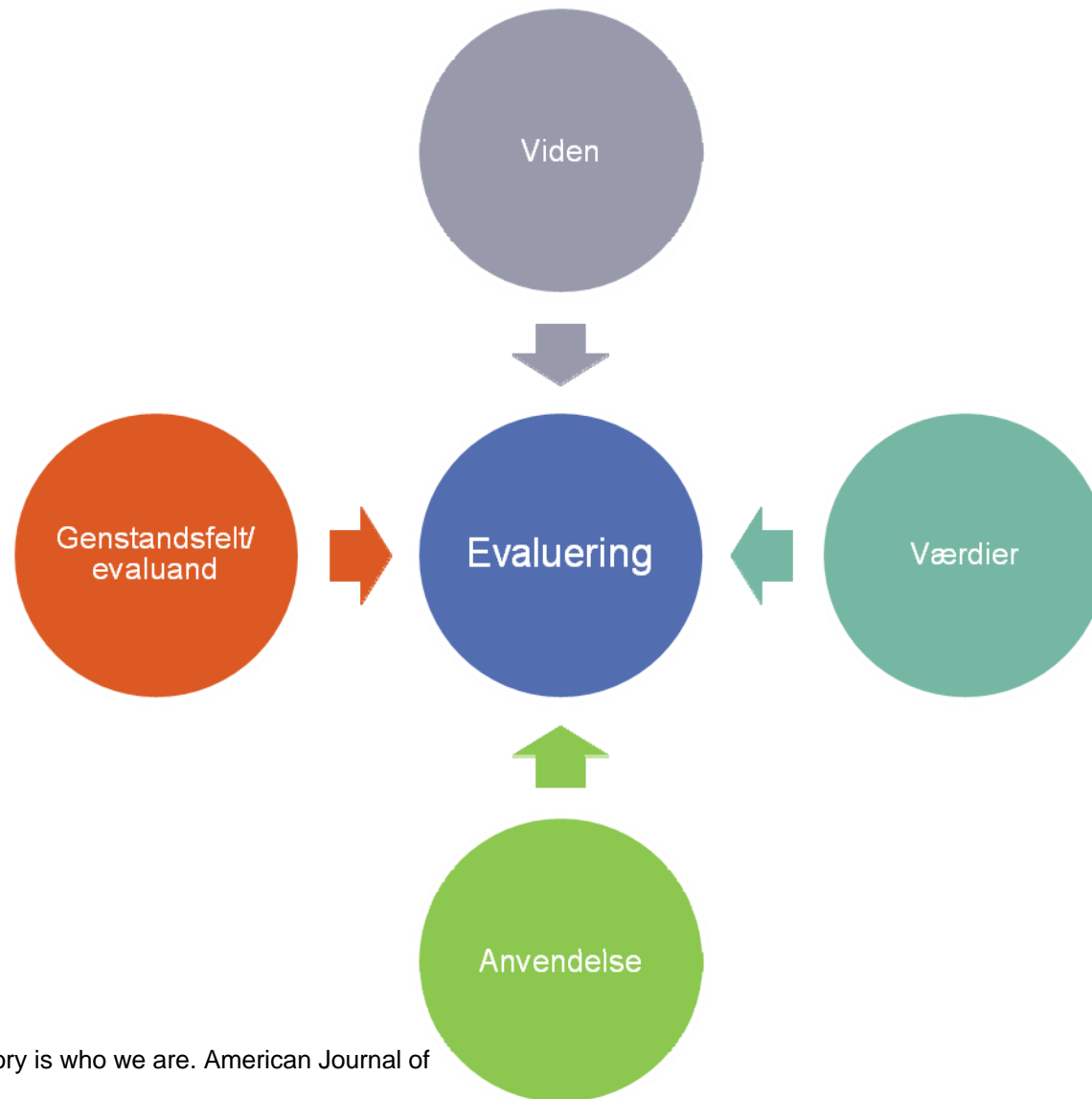
3. EVALUERINGSPLANEN

Punkt i EvalueringsPlanen	Beskrivelse
1. Evaluability Assessment – vurder om det er en god idé at evaluere	Før en evaluering igangsættes, skal det vurderes om den specifikke indsats er klar til at blive evalueret.
2. Formål og anvendelse	Hvem skal modtage og anvende evalueringens resultater og til hvad og hvornår?
3. Organisation	Hvordan skal evalueringen organiseres? Hvem har hovedansvaret for, at evalueringen finder sted? Hvilke andre aktører skal inddrages og hvordan?
4. Evalueringens genstand (Evaluanden)	Hvad er det der skal evalueres? Det kan være en politik, et program, et projekt/indsats eller et en kombination
5. Evalueringsspørgsmål herunder kriterier og standarder	Hvilket evalueringsspørgsmål er det helt centrale at få besvaret? Og hvilke kriterier skal bruges til at vurdere indsatsen og hvilke standarder er der for succes?

3. EVALUERINGSPLANEN

Punkt i EvalueringsPlanen	Beskrivelse
6. Ressourcer og budget	Hvilke ressourcer er til rådighed for evalueringsarbejdet? (tid, penge og kompetencer)
7. Metodevalg	Metodevalg følger evalueringsspørgsmål. Når du som evaluator ved, hvilke spørgsmål din evaluering skal give svar på (hvad), så vælger du de metoder, der kan give svar på spørgsmålene (hvordan)
8. Kommunikation	Hvordan skal evalueringresultaterne formidles? I hvilke(n) form(er), til hvem, hvornår? Hvad skal med? (data, analyse, konklusioner, vurderinger, anbefalinger?)
9. Retningslinjer	Hvilke retningslinjer vil man overholde i evalueringsarbejdet, f.eks. etisk kodeks? Anonymisering? Hvem har rettighederne til data, rapporter mv.?
10. Tidsplan	I tidsplanen specificeres, hvem der gør hvad hvornår.

3. INFORMERET EVALUERING

Shadish (1998): Evaluation theory is who we are. American Journal of Evaluation, vol 19, no 1.

4. EVALUERINGSFORMÅL OG ANVENDELSE

4. FORMÅL OG ANVENDELSE

- **Kontrol/dokumentation/accountability**
- *Læring og udvikling*
- *Vidensopbygning og –udvikling*

MEN OGSÅ

- **Symbolsk**
- **Strategisk**
- **Taktisk**

4. POLITISK ANVENDELSE

- Eva. anvendes når den understøtter bestemte interesser (formålstjenlig)
- Resulterer i 'individuelle' bedre løsninger
rationalitet på individniveau
- Alle dele af eva. kan bruges
- Strategisk vs. taktisk anvendelse

4. SYMBOLSKE VIRKNINGER...

- Evaluering som symbol på en moderne og effektiv organisation
- Retter sig mod såvel omgivelser og organisation
- Reflekterer org.'s samspil med omverdenen
- Tolkning af eksterne forventninger
- 'super opskrift', standardisering, abstraktion?

KONSTITUTIVE VIRKNINGER

- Virkninger er ustyrlige og kan ikke henføres til et bestemt formål
- Retter sig indad i organisationen og afspejler org.'s tolkning af eva. – identitetsskabende?
- Interne institutioner spiller en rolle for konstitutive virkninger - fortolkninger
- Adoption, oversættelse, dekobling, kolonisering ?

OPTIMERING AF ANVENDELSE

- **Evalueringsviden skal inddrages i de initiale faser af en politisk beslutningsproces**
- **Kort tid mellem bestilling og udført**
- **Korte og lettilgængelige sammenfatninger**
- **Følg op på processen**
- **Anvendelse er til dels kontekstspecifik**

SUMMEØVELSE

Tag udgangspunkt i en evaluering i jeres organisation og diskuter 5 min med sidemanden:

- 1. Hvad var evalueringens formål?**
- 2. Hvordan blev evalueringen faktisk brugt og af hvem?**

5. VIDENDIMENSIONEN I EVALUERING

-EVALUERINGSSPØRGSMÅL, METODE OG
EVIDENS

5. EVALUERINGSSPØRGSMÅL

Hvem specificerer evalueringsspørgsmålene?

- **Projektledere og projektansatte**
- **Konsulenter/evaluatorer (med særlig ekspertise)**

5.

EVALUERINGSSPØRGSMÅL

Projektledere og evaluatore kan spørge sig selv:

- **Hvilken viden og type af ”evidens” har forskellige interessenter behov for?**
- **På baggrund af tidligere evalueringer eller andre lignende projekter, hvilke spørgsmål skal så indgå i denne evaluering?**
- **På baggrund af min egen erfaringer med andre lignende projekter, hvilke nye ideer, potentielle problemområder, og forventede resultater eller bivirkninger skal der tages højde for?**

5. TYPER AF EVALUERINGSSPØRGSMÅL

Dokumentation/accountability:

- **Er ressourcerne blevet (behørigt) anvendt til at opnå ønskede resultater?**

Effektfokus:

- **I hvilket omfang kan det sandsynliggøres, at indsatsen har medført de dokumenterede resultater (outcomes).**

Kontekst fokus:

- **Hvordan er det miljø, hvor programmet opererer politisk, socialt, økonomisk, kulturelt og videnskabeligt?**
 - Og hvordan påvirker denne kontekst indsatsens effektivitet?

Deskriptivt fokus

- **Hvad sker der ved indsatsen? (ikke *hvorfor* eller *årsags-virkningsanalyser*)**

5. TYPER AF EVALUERINGSSPØRGSMÅL

Målbaseret:

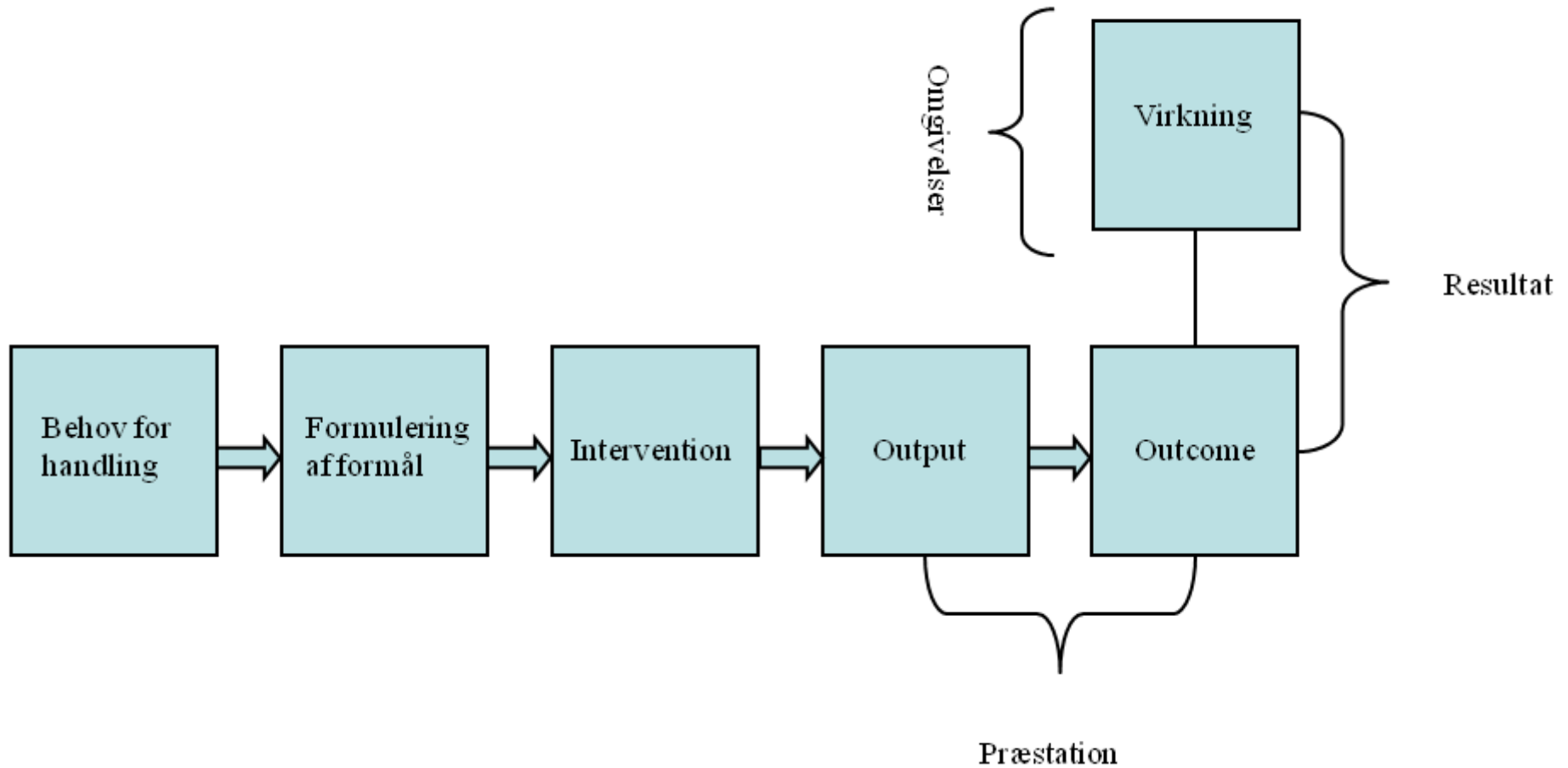
- **I hvilket omfang er målene for indsatsen blevet opfyldt?**

Implementeringsfokus:

- **I hvilket omfang er indsatsen blevet implementeret som planlagt? Hvilke problemer opstod under implementeringen, som kræver opmærksomhed i fremtiden?**

... og mange flere

POLICY-PROCESSEN

Inspireret af Hanne Katrine Krogstrup, 2011

5.

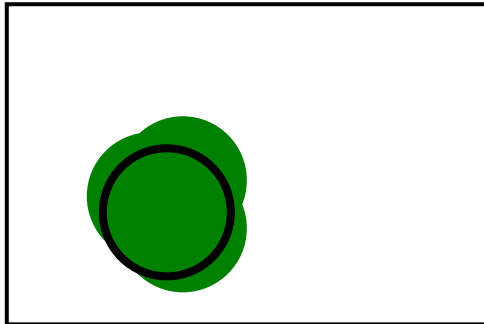
VIDENSDIMENSIONEN

Viden skal være:

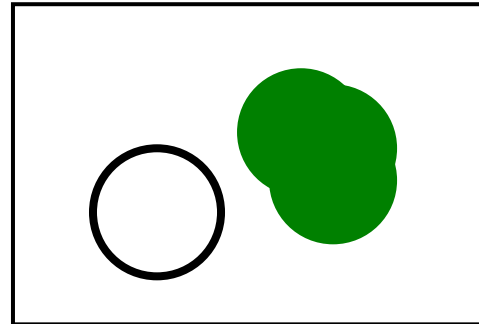
- **Baseret på systematisk metodeanvendelse**
- **Reliable (reliabilitet): Pålidelighed i gennemførelsen af indsamlingen og bearbejdningen af data**
- **Valide (validitet): Datas gyldighed. Altså måler vi det, vi ønsker at måle**
- **Valget af metode afhænger af evalueringsspørgsmål og viden om kausalsammenhænge**

PÅLIDELIGHED OG GYLDIGHED, GRAFISK ILLUSTRERET

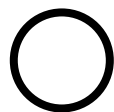
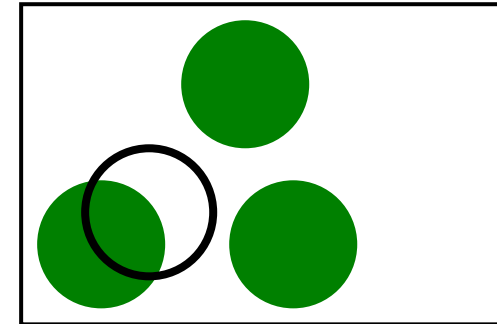
Valid og reliabel

Reliabel,
men ikke valid

Ikke valid
og ikke reliabel

Begrebet der skal indfanges

Måling (der vises tre målinger)

Se også figur vedr. gyldighed i Riis, Ole (2005): *Samfundsvidenskab i praksis*, p. 38

5. OVERSIGT OVER METODER

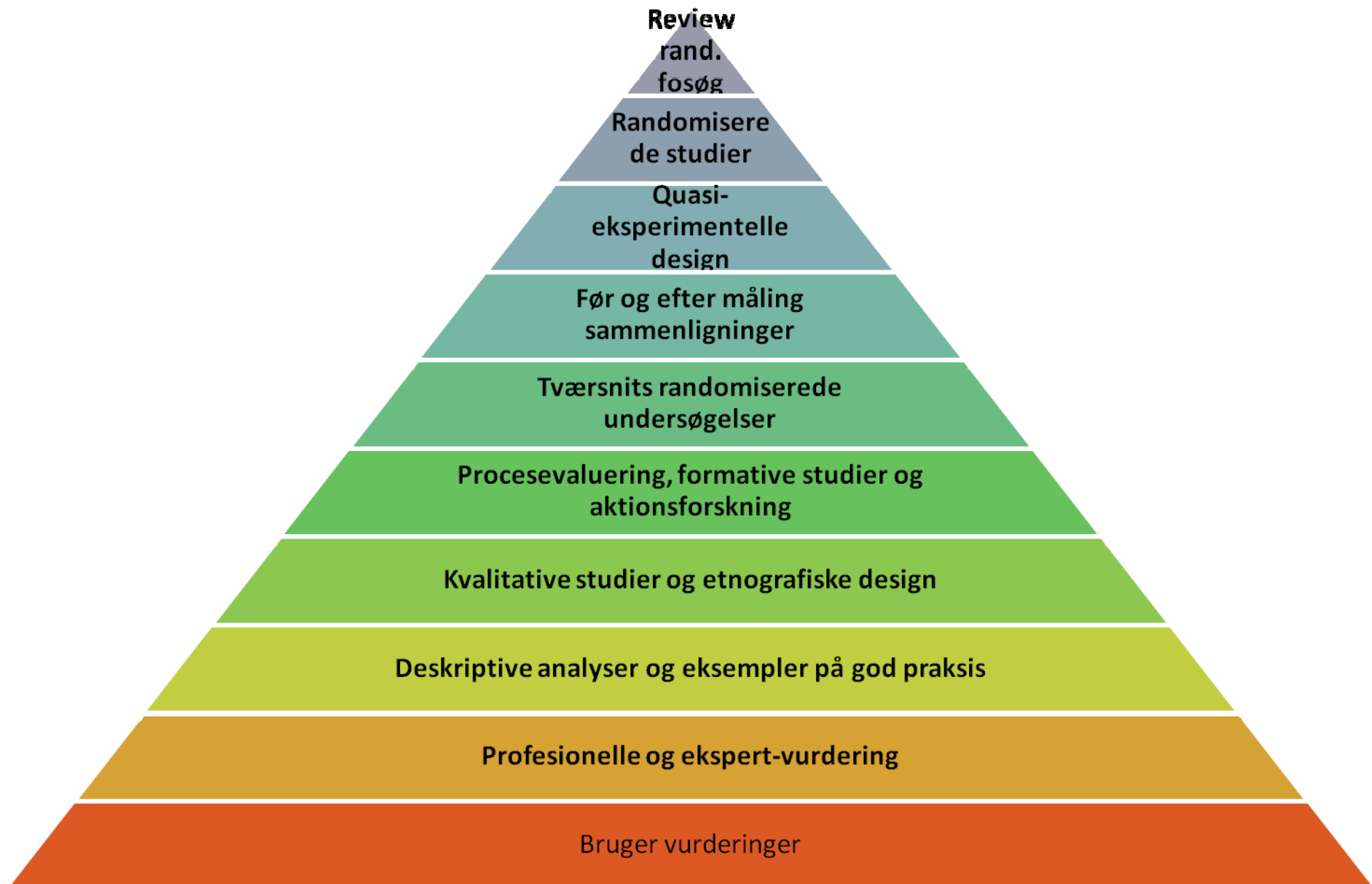
	Primære data		Sekundære data
	Stimulidata	Ikke stimulidata	
Kvantitative	Strukturerede interviews Spørgeskema	Struktureret observation Indirekte teknik	Statistik
Kvalitative	Semistruktureret interview Fokusgruppe	Semistruktureret observation Indirekte teknik	Dokumenter, referater, arkiver, breve, film, billeder, dagbøger...

DEFINITION PÅ EVIDENS

*når du bygger dine beslutninger på en **omhyggelig, udtrykkelig og kritisk brug** af den aktuelt bedste viden, når DU træffer beslutninger om andre menneskers velfærd*

Kronik af Olaf Rieper og Hanne Foss Hansen

EVIDENSHIERARKIET

KRITIK AF THE GOLDEN STANDARD

- **Forskningsresultater giver ikke sikker viden**
 - Eksperimentelle og ikke-eksperimentelle studier giver samme resultater
 - Samme intervention udsat for forskellige RKT giver forskellige resultater
- **Kontrol -og indsatsgrupper er i mange sammenhænge ikke mulige at etablere**
- **Der er lavet mange årsagsforklaringer uden involvering af eksperimenter**
- **Social viden er ikke rationel og entydig men: Fortolket, kontekstuel og dynamisk, midlertidig, inkluderer værdi og ideologi**
- **Gennemsnitsviden kan være interessant, men behøver ikke at være det**
- **Politik, demokrati og eksperter**

6. VÆRDIDIMENSIONEN

- VALG AF KRITERIER OG STANDARDER

6. FOR AT KUNNE VURDERE

- **Kriterier**
- **Standarder**

6. FORSKELLIGE TILGANGE TIL AT UDPEGE KRITERIER:

- **Evaluator fremlægger og beskriver et sæt værdier, som allerede eksisterer**
- **Evaluator vælger og begrundet selv, hvorfor evalueringen skal ud fra bestemte værdier og ikke andre**
- **Brugere og andre interessenter får indflydelse på hvilke værdier en indsats bør hvile på**

FORSLAG TIL LITTERATUR

Dahler-Larsen, Peter Dahler og Hanne Kathrine Krogstrup red(2001):
Tendenser i evaluering . Odense Universitets Forlag

Dahler-Larsen; Peter et al (2003). *Selvevalueringens hvide sejl*, Syddansk
Universitets Forlag

Hansen, Hanne Foss og Olaf Rieper (2010), "Evaluering og evidensbaseret
praksis", I *Økonomi & Politik nr. 1 April; 83, Årgang; 2010*.

Konnerup, Merethe red (2011). *Samfundsøkonomen. TEMA: Evidens, effekt
og velfærdssamfundets holdbarhed, nr 1. Marts 2011* Danmarks Jurist- og
Økonomforbund

Krogstrup, Hanne Kathrine (2011): *Kampen om evidens – resultatmålinger,
effektevaluering og evidens. København: Hans Reitzels Forlag*

Krogstrup, Hanne Kathrine (2007). *Evalueringsmodeller. Århus: Systime
Academic*

Shadish (1998): Evaluation theory is who we are. American Journal of
Evaluation, vol 19, no 1.

Vedung, Evert (2010). 'Four Waves of Evaluation' *Evaluation July 2010 vol.
16* no. 3 pp. 263-277